

УДК 791.633–051

Олександр Безручко
(Київ)

**СПАДКОВІСТЬ ТРАДИЦІЙ
ЛЕСЯ КУРБАСА – МИХАЙЛА ВЕРХАЦЬКОГО
У ТВОРЧІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
МИКОЛИ МЕРЗЛИКІНА**

У статті досліджено життя і творчість відомого українського режисера й актора, кінопедагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР (1979), лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (1999) Миколи Івановича Мерзликіна, його кінопедагогічну діяльність в Інституті екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.

Ключові слова: Микола Мерзликін, Михайло Верхацький, Лесь Курбас, кіноосвіта в Україні, режисер телебачення, кінофакультет, театр, майстерня.

В статье исследованы жизнь и творчество известного украинского режиссера и актера, кинопедагога, заслуженного деятеля искусств УССР (1979), лауреата Национальной премии Украины имени Тараса Шевченко (1999) Николая Ивановича Мерзликина, его кинопедагогическая деятельность в Институте экранных искусств Киевского национального университета театра, кино и телевидения имени И. К. Карпенко-Карого.

Ключевые слова: Николай Мерзликин, Михаил Верхацкий, Лесь Курбас, кинообразование в Украине, режиссер телевидения, кинофакультет, театр, мастерская.

The article examines life and creative work of the famous Ukrainian director and actor, cinema teacher, Honoured Art Worker of the Ukrainian SSR (1979), Laureate of the Taras Shevchenko State Prize of Ukraine (1999) Mykola Merzlykin, as well as his cinema pedagogical activities in the Institute of Screen Arts at the I. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theatre, Film and TV.

Keywords: Mykola Merzlykin, Mykhailo Verkhatskyi, Les Kurbas, cinema education in Ukraine, director of television, cinema department, theatre, workshop.

Актуальність цього дослідження зумовлена потребою вивчення кінопедагогічної спадщини українського режисера, актора, кінопедагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР (1979), лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (1999) Миколи Івановича Мерзликіна (01.09.1936, м. Київ – 27.06.2006, м. Київ), який входить у плеяду учнів геніального українського театрального режисера, педагога, режисера-лаборанта Леся Курбаса, секретаря режисерського штабу «Березіль» Михайла Полієвковича Верхацького, котрі не лише займалися творчістю, але й виховували молодих українських митців. Відомий український кінознавець Л. Брюховецька вважає, що М. Мерзликін не лише був учнем курбасівця, але й забезпечував «спадковість потужного театального мистецтва Леся Курбаса» [1].

Наукові завдання цієї статті: дослідити життєвий і творчий шлях Миколи Івановича Мерзликіна від студента до провідного українського режисера; проаналізувати творчу діяльність в українських театрах та на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. П. Довженка; навести список його творчих здобутків; реконструювати педагогічну діяльність як художнього керівника майстерні режисерів телебачення Інституту екранних мистецтв (ІЕМ) Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого (КНУТКТ); розповісти про дипломні роботи учнів М. Мерзликіна.

Після закінчення Київського електротехнічного технікуму Микола Мерзликін у 1958 році вступив до Київського державного інституту театального мистецтва

ім. І. К. Карпенка-Карого (КДІТМ; нині – Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого) в акторсько-режисерську майстерню М. Верхацького. До неї входили студенти-актори: В. Василенко, В. Попудренко, В. Розстальний, В. Горпенко, М. Форманюк, Л. Мерщій, Г. Андреева, А. Бондарчук, Ю. Борисьонко, П. Вовк, Л. Зноба, А. Зубков, Л. Карпенко, Р. Ковалевський, Л. Краст, З. Мельниченко, Г. Плохотнюк, Р. Теплова, Ю. Тиркалов, В. Штефан. Також у цій майстерні виховувалися студенти-режисери: М. Мерзликін, В. Карпенко та А. Жилінський.

Студентка цієї майстерні Марія Форманюк (Кочур) згадувала, що Михайло Полієвктович Верхацький подавав учням приклад національної гідності, самосвідомості – незважаючи на двадцятирічне перебування в Узбекистані, спілкувався в побуті та викладав свій предмет «Майстерність актора» виключно українською мовою: «Ми, студенти, що з'їхалися з усіх куточків України, не дуже добре володіли нею, хоч кожен вивчав її в школі. Але в нас і не виникало питання, якою мовою спілкуватися під час лекцій, бо всім хотілося бути професіоналами в майбутньому, і, пересилиючи власну мовну убогість, поповнюючи словниковий запас, ми намагалися в усьому наслідувати свого професора. А для нього україномовне спілкування було нормою» [4, с. 200].

Стиль викладання Верхацького-педагога, за словами учня попередньої майстерні Миколи Мартона, був батьківським: «Нежный, мягкий, удивительный человек, любивший студентов как родных детей» [2].

Недарма учні позаочі ласкаво називали вчителя «дідом», який дуже любив своїх дітей та онуків: «Ніколи, аналізуючи якусь студентську роботу, він нікого не принижував, не ламав або силував. Радше його лекції були схожі на бесіди-розмірковування – про героя, події або дії, завдання та конфлікти» [4, с. 200].

Така парадигма була прищеплена Лесем Курбасом, про якого студенти 1950-х років не знали, оскільки впродовж двох десятиріч геніальний український митець зазнавав репресій. М. Мерзликін згадував, що з перших днів навчання, після досить серйозного відбору на вступних іспитах, учитель розпочав виховання за курбасівською метою: «Ми ще не встигли отямитись як слід, а вже опинились у “творчому морі великого Майстра”. Безумовно, про це ніхто з нас не здогадувався і не відав. Ім'я Л. С. Курбаса було заборонено навіть називати. Зараз це зрозуміти, відчути і навіть уявити просто неможливо. Тоді це вважалося за норму. Михайло Полієвктович теж не йшов далі:

- Так робив мій вчитель, або:
- Це від мого вчителя.

Чомусь у нас не виникала цікавість уточнювати, а хто ж саме той учитель, що вчив нашого, і якого він так тепло згадує?» [5, с. 191].

Марія Кочур – однокурсниця М. Мерзликіна – зазначала, що в них на лекціях викладачі не вживали імен «заборонених» діячів – Леся Курбаса, В. Мейерхольда та інших новаторів театру, а виховували студентів КДІТМ виключно за системою К. Станіславського: «Але як я тепер розумію, Михайло Полієвктович на лекціях намагався поєднати дві системи виховання акторів – К. Станіславського та Леся Курбаса, зближуючи не тільки термінологію шкіл “майстерності актора” ближче до українського “курбасівського” театру, а й вселити в нас дух театру свого ВЧИТЕЛЯ» [4, с. 200].

М. Мартон зауважував, що творчу й педагогічну спадщину Леся Курбаса – учителя М. Верхацького – було небезпечно згадувати, проте це робилося поза офіційними заняттями: «Моим учителем был Михаил Полиевктович Верхацкий, работавший еще с Курбасом. Учил-то он нас “по Станиславскому”... то есть лекции шли по системе Станиславского. Но вне лекций он рассказывал нам о Курбасе, о Мейерхольде, о Брехте, об английском театре, французском... Только вне лекций» [2].

Одногрупник М. Мартона Віктор Кісін, який став видатним українським телевізійним режисером-педагогом, кандидатом мистецтвознавства, згадував, як їхній учитель у роки хрущовської відлиги докладав чимало зусиль, аби провести реабілітацію Леся

Курбаса – ходив по кабінетах чиновників, доводив важливість повернення не лише його чесного імені, але й творчої та педагогічної спадщини: «Пам'ятаю, як уже в 1957 році пройнявся смутком і перестав ходити “нагору”, бо там не мали намірів поновити справжню свободу. Спадщина і Мейєрхольда, і Курбаса, і Міхоелса лишалася крамолою.

Але все ж таки Михайло Полієвктович вийняв із домашньої схованки поживклі папірці із записами зі щоденників Курбаса, його лекцій, цитував ці матеріали на уроках, через що на інститутських засіданнях не раз мав неприємності. Він готував курбасівський спадок до друку, незважаючи на постійні фіаско в намаганнях кудись прилаштувати цей матеріал. Такою була віра М. П. в майбутнє свого вчителя» [3, с. 186].

М. Мерзликін на все життя запам'ятав невимовну радість М. Верхацького, коли реабілітація Леся Курбаса все-таки відбулася. У той день учитель з'явився в аудиторії № 12, яка була закріплена за його майстернею, святково вдягнений, проте, на подив учнів, довго мовчав, не наважуючись почати розмову: «Очі випромінювали радісний і щасливий сум. Наче чекав на ту хвилину, яка ще не прийшла, аби порушити цю напружену тишу. Нарешті, набравши повітря на повні груди, Верхацький видихнув:

– Сьогодні реабілітовано Леся Степановича Курбаса...

Знову пауза... Стало ще тихіше...

Хто такий Курбас? Перекоаний, що не тільки я, а може, й усі, хто тоді був в аудиторії, не чули, тим більше, не знали цього прізвища – Курбас. Ніяких асоціацій. А Михайло Полієвктович чекав на нашу реакцію. Ми зникли... Він вдивлявся в нас – мовчазних, не дуже й зацікавлених. Було видно, щось перебирав у пам'яті, порівнював, згадував... і дійшов висновку, що ми ж, мабуть, не знаємо, бо не могли знати, про трагічну долю великого Майстра.

– Словами “мій вчитель” я прикривав слово “Курбас”, бо дотепер його не можна було називати вголос, – як завжди тихо, промовив він» [5, с. 192].

Після цього дві пари М. Верхацький розповідав своїм учням про свого Вчителя.

В. Кісін відзначав, що Михайло Полієвктович не нав'язував студентам Леся Курбаса, не надокучав спогадами, а підходив до опанування творчих надбань майстра творчо й неординарно: «Лекцій про “систему Курбаса” прочитав дві чи три за п'ять років, але ми, його учні, відчували, фантазували, здогадувалися. І “дід” дуже радів, коли у своїх фантазіях про Курбаса ми говорили про те, що насправді було. Таке ненаукове успадкування закарбувалося у пам'яті, в душі, і вже потім знаходило документальне підтвердження» [3, с. 185].

Продовжуючи традиції мистецького об'єднання «Березіль» ще в той час, коли не можна було називати ім'я його засновника, М. Верхацький з випускниками першої власної майстерні КДІТМ організував Молодіжний театр, який у липні – серпні 1958 року гастролював по містах України (Харків, Дніпропетровськ, Кременчук, Кривий Ріг, Жданов (нині – Маріуполь), Донецьк та Артемівськ), де студенти-дипломники показали понад тридцять безкоштовних вистав у палацах культури, клубах та на імпровізованих сценах, як, наприклад, на площі Кременчуцької ГЕС.

Цими гастролями М. Верхацький хотів через Центральний комітет ЛКСМУ, Президію Українського театального товариства та Українську республіканську раду професійних спілок, які були «шефами» студентського турне, забезпечити офіційне заснування театру, створеного з його учнів – акторів та режисерів. Проте чиновники вирішили розпорозити чудовий колектив, відправивши випускників по різних театрам України.

Незважаючи на невдачу, М. Верхацький, який під час виховання другої майстерні отримав звання професора, не полишав надії про продовження цього педагогічного експерименту. Тому він з випускниками майстерні, у якій навчався М. Мерзликін, знову створив Молодіжний театр, який у червні – липні 1963 року провів безкоштовні гастролі по Україні (Харків, Зміїв, Северодонецьк, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Донецьк, Жданов, Джанкой, Сімферополь, Луганськ, Київ).

Художнім керівником Молодіжного театру, з якого складалася трупа, зрозуміло, був майстер курсу – М. Верхацький. Дипломників-акторів налічувалося дев'ятнадцять осіб, режисерів – троє, один з них – М. Мерзликін.

Наведемо список професійних помічників М. Верхацького: режисер-педагог – Н. Биченко; художники – заслужений діяч мистецтв УРСР М. Духновський, Й. Юцевич, І. Маслов; балетмейстер – заслужений артист УРСР В. Єрмолаєв; баяніст – Г. Артеменко; художники-гримери – Ф. Вархоллов, П. Коваленко; тренер з акробатики – В. Назаров; машиніст сцени – А. Щолоков; гример – Г. Руденко; директор-розпорядник – Ю. Тесленко.

На жаль, після завершення гастролей Молодіжний театр знову розформували, а випускників – акторів та режисерів – відправили по різних театрах. Із цієї майстерні, окрім М. Мерзликіна, вийшло багато провідних українських митців театру й кіно: актор драматичного театру, естради, артист цирку Валерій Василенко (01.01.1939, м. Ананьїв Одеської обл. – 26.05.1997, м. Київ); актор театру, народний артист України Владислав Попудренко (народився 04.07.1936 р., м. Чернігів); актор, народний артист України Віталій Розстальний (27.12.1936, с. Рейментарівка Корюківського р-ну Чернігівської обл. – 03.04.2006, м. Київ); актриса театру й кіно, театральний діяч, заслужений працівник культури України Марія Кочур (дівоче прізвище – Форманюк; народилася 31.07.1942 р., м. Тамбов, Росія) та багато інших.

М. Мерзликін після отримання диплома працював режисером у театрах Маріуполя, Донецька, Києва. Назвемо вистави, поставлені М. Мерзликіном: «Пляшечки» О. Хмелика (1967), «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого (1968), «Стіна» Ю. Щербака (1984), «Сава Чалий» І. Карпенка-Карого (1990 р., у Київському українському драматичному театрі ім. І. Франка), «Чортів млин» І. Штока (1969), «Казка про царя Салтана» М. Римського-Корсакова (1987), «Золоторогий олень» О. Костіна (1991), «Казка про попа та наймита його Балду» Д. Шостаковича (1991), «Ріголетто» Дж. Верді (1999), «Пастка для відьми» І. Щербакова (1997), «Заметіль» Г. Свиридова (2000), «Лісова пісня» за драмою-феєрією Лесі Українки на музику М. Скорумського (2001), «Кошій Безсмертний» М. Римського-Корсакова (2002).

Продовжуючи традиції Леся Курбаса – Михайла Верхацького, Микола Мерзликін поєднував творчу діяльність із педагогічною. Так, за порадою свого вчителя та завдяки його підтримці М. Мерзликін став викладачем КДІТМ у 1968 році, тобто вже через п'ять років після закінчення Інституту.

Учениця М. Мерзликіна, сучасний український кінорежисер-педагог, кандидат мистецтвознавства Л. Наумова вважає, що її вчитель провадив активну розбудову школи Леся Курбаса – Михайла Верхацького: «Відбувалося насичення, здобувався новий досвід, отримувалася нова практика, зрештою, відкрився для роботи новий напрям – підготовка не тільки театральних режисерів, а й режисерів телебачення. І, власне, ширше, – взагалі режисерів. Адже іще випускники Михайла Полієвктовича не зупинялися на театральних постановках, вони ішли далі – у широкий світ видовищних мистецтв» [7, с. 257].

Упродовж 1970–1977 років М. Мерзликін працював актором і режисером театру-студії кіноакторів при Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. П. Довженка (нині – Національна кіностудія імені О. Довженка), де знявся у фільмах: «Тут нам жити» (Яків Чигирин), «Абітурієнтка» (Микола Васильович), «Кожний день життя» (Доценко), «Небо – земля – небо» (Іван Гай), «Театр невідомого актора» (Єрмолаєв), «Р. В. Р.» (батько), «Дума про Ковпака» («Карпати, Карпати...», Ніколаєв), «Ти тільки не плач» (льотчик) та ін.

У 1978 році М. Мерзликін став головним режисером Київського молодіжного театру, з 1985 року – головним режисером Дитячого музичного театру в Києві.

Колишній учень М. Верхацького, а в першій половині 1990-х років завідувач кафедри телевізійної режисури на кінофакультеті КДІТМ В. Кісін запропонував Миколі Мерзликіну набрати майстерню режисерів телебачення.

Після серйозних вступних іспитів до майстерні М. Мерзликіна потрапили найкращі абітурієнти: Євген Матвієнко, Катерина Пивоварова, Олександр Онуфрієнко, Лариса Наумова, Ольга Рябун.

Для виховання студентів Микола Мерзликін підібрав високопрофесійний колектив однодумців – Ірину Дніпренко (викладала режисуру телебачення), Віталія Савчука (навчав акторської майстерності), Василя Вітра та ін.

Одна зі студенток М. Мерзликіна Лариса Наумова згадувала, що до їхньої майстерні також була прикріплена асистент-стажист Олександра Мошкіна, учениця Вадима Чубасова: «Без неї цей склад був би неповним. Саме вона перші роки уважно спостерігала за нашою роботою, конспектувала, систематизувала і робила висновки. Це, імовірно, і були перші спроби теоретичного осмислення роботи майстерні Миколи Івановича Мерзликіна» [7, с. 255].

Звернімо увагу, що серед педагогів кафедри були не лише учні М. Верхацького – В. Кісін, В. Горпенко (за порадою М. Верхацького перейшов до В. Івченка), М. Мерзликін, В. Вітер (навчався в акторській майстерні М. Верхацького, а потім – у режисерській майстерні В. Кісіна), але й уже учні їхніх учнів – І. Дніпренко, О. Мошкіна. Так формувалася українська школа телевізійної педагогіки, яка через М. Верхацького сягала корінням засад мистецького об'єднання «Березіль» Леся Курбаса.

Показовим видається той факт, що одна з перших лекцій М. Мерзликіна була присвячена знайомству з М. Верхацьким, коли майстер повів своїх студентів на Байкове кладовище до могили свого вчителя, де й розповів про цю видатну особистість.

Незабаром М. Мерзликін приніс в аудиторію, де займалися його учні, портрет М. Верхацького, який був ніби незримо присутній під час навчання: «Спершу викликало подив. Надалі ім'я Михайла Полієвктовича Верхацького, або Діда, як його з любов'ю називав Микола Іванович, стало одним з найуживаніших імен. І ми самі, студенти, які ніколи не бачили Учителя, – ще одне з найшанованіших звернень до Верхацького, що його вживав Микола Іванович, – уже уявляли його повсякчасну присутність на репетиціях, заняттях, іспитах» [7, с. 256].

Одного разу, будучи незадоволений успіхами своїх учнів, М. Мерзликін забрав портрет учителя. Для студентів це стало серйозним уроком. «Та порожня стіна була нам нічим докором увесь той час, доки на ній ізнову не з'явилося зображення Учителя. Така сумлінна пам'ять і віддане збереження Традицій Школи були зумовлені її глибоким корінням і славетними справами» [7, с. 257].

М. Мерзликін написав спогади про свого вчителя М. Верхацького «Хай не зупиниться річка», надруковані в першому номері журналу «Український театр» 1997 року.

Однією з головних засад школи телевізійної режисури була відданість традиції української режисури, повага й любов до вчителів – Леся Курбаса та його учня Михайла Верхацького, про що розповідала одна зі студенток майстерні Миколи Мерзликіна: «Я пам'ятаю з розповідей Миколи Івановича (а це він повторював нам багато разів, імовірно, не випадково, а для того, аби наша пам'ять не пропустила, не відкинула те цінне, що крізь недобрий час вдалося перенести, зберегти і передати наступникам), як Михайло Полієвктович уперше назвав перед ними, іще студентами, ім'я свого Учителя. До цього вони лише чули від нього: так говорив Учитель, так робив... Хто був той Учитель, відкрилося пізніше» [7, с. 257].

Студенти майстерні М. Мерзликіна з гідністю завершили навчання під орудою свого ушанованого вчителя: Лариса Наумова захистилася художньо-документальним фільмом «Атлантида» (8 хв. 19 сек.), Олександр Онуфрієнко – хронікальним відеофільмом «День народження» (на тему «Війна і діти») (13 хв. 20 сек.), Ольга Рябун – тижневиком «УТН-панорама» (1 год.), Катерина Пивоварова – відеофільмом за мотивами однойменного твору А. Чехова «Трагік з волі долі» (16 хв.), Євген Матвієнко – відеоновелою «Іграшка» (9 хв.) [6].

Після цього М. Мерзликін мав нових учнів, яким він щедро передавав знання, отримані під час навчання в М. Верхацького та здобуті у власній творчій діяльності.

Так, зокрема, Л. Брюховецьку у 2003 році вразила вистава «І мертвим, і живим...», яку з успіхом показали студенти майстерні М. Мерзликіна в Національному музеї Тараса Шевченка та в студентській аудиторії перед представниками редакції тижневика «Кіно-Театр». Журналісти були вражені: «Ніхто не пожалкував, навпаки, студентська вистава схвилювала. Ми дивилися роботу майбутніх режисерів і розуміли, що ця професія, безперечно, наклала свій відбиток, насамперед у відповідальності перед словом, у прагненні осмислити складний твір» [1].

Значущим є той факт, що учні М. Мерзликіна продовжують справу свого вчителя. Так, Л. Наумова не лише займається творчістю, але й захистила дисертацію та виховує молодих митців екрана, працювала на кафедрі кіно-, телемистецтва в Інституті журналістики і кінотелемистецтва (нині – Інститут телебачення, кіно і театру) Київського міжнародного університету, згодом – в ІЕМ КНУТКТ, продовжуючи традиції української школи мистецької педагогіки «Леся Курбас – Михайло Верхацький – Микола Мерзликін...».

Підсумовуючи сказане, можна зазначити, що поставлені наукові завдання виконано: досліджено життєвий і творчий шлях М. Мерзликіна від студента до провідного українського режисера; проаналізовано творчу діяльність в українських театрах та на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. П. Довженка; наведено список його творчих здобутків; реконструйовано педагогічну діяльність як художнього керівника майстерні режисерів телебачення Інституту екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого; розказано про дипломні роботи учнів Миколи Мерзликіна.

1. *Брюховецька Л.* Микола Мерзликін: «Таємниця, яку хочеш розгадати» [Електронний ресурс] / Лариса Іванівна Брюховецька // Кіно-Театр. – 2003. – № 5. – Режим доступу : http://www.ktm.ukma.kiev.ua/show_content.php?id=157.
2. *Гусев А.* Актерская работа бесконечна [Электронный ресурс] / Алексей Викторович Гусев // Империя драмы. – 2009. – № 25. – Апрель. – Режим доступа : http://www.alexandrinsky.ru/magazine/rubrics/rubrics_257.html.
3. *Кісін В.* Кілька необов'язкових штрихів до портретів Леся Курбаса та його учня Михайла Верхацького / Віктор Кісін // Михайло Верхацький. 100 / упоряд. М. Г. Лабінський. – К. : Проза, 2004. – С. 182–190.
4. *Кочур М.* Мозаїка спогадів / Марія Кочур // Михайло Верхацький. 100 / упоряд. М. Г. Лабінський. – К. : Проза, 2004. – С. 199–201.
5. *Мерзликін М.* Хай не зупиниться річка / Микола Мерзликін // Михайло Верхацький. 100 / упоряд. М. Г. Лабінський. – К. : Проза, 2004. – С. 191–196.
6. Мистецтво молодих – 2000 : каталог дипломних робіт випускників КДІТМ ім. І. К. Карпенка-Карого 1996–2000 / Академія мистецтв України ; Національна спілка кінематографістів України ; Міністерство культури і мистецтв України ; КДІТМ ім. І. К. Карпенка-Карого ; упоряд. І. Б. Зубавіна. – К. : ВПП «Компас», 2000. – С. 33–34.
7. *Наумова Л.* Про моїх учителів / Лариса Наумова // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого : зб. наук. пр. – К., 2011. – Вип. 9. – С. 254–263.

SUMMARY

The article examines life and creative work of the famous Ukrainian director and actor, cinema teacher, Honoured Art Worker of the Ukrainian SSR (1979), Laureate of the Taras Shevchenko State Prize of Ukraine (1999) Mykola Merzlykin, as well as his cinema pedagogical activities in the Institute of Screen Arts at the I. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theatre, Film and TV.

In 1958, Mykola Merzlykin entered the theatrical actor's-director's workshop of Mykhailo Verkhatskyi at the I. Karpenko-Karyi Kyiv State Institute of Theatrics (KSIT) [now – the I. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theatre, Film and TV (KNUTFT)].

On graduation from the institute in 1953, Mykola Merzlykin worked as a stage director at the theatres of Mariupol, Donetsk, and Kyiv. In 1970, he became an actor and stage director of the Drama School of Film Actors at the Oleksandr Dovzhenko Kyiv Cinema Studio of Feature Films, where acted in the following films: *Here We'll Have to Live* (Yakiv Chyhyryn), *University Entrance* (Mykola Vasyliovych), *Every Day of Life* (Dotsenko), *Sky – Earth – Sky* (Ivan Hay), *The Theatre of Unknown Actor* (Yermolayev), *R. V. R. (Father)*, *Ballad about Kozpak [Carpathians, Carpathians...]* (Nikolayev), *You Just Don't Cry* (Pilot), etc.

Since 1978 Mykola Merzlykin has been the chief stage director at the Kyiv Youth Theatre, since 1985 – the chief stage director at the State Children's Musical Theatre in Kyiv.

While continuing the traditions of Les Kurbas – Mykhailo Verkhatskyi, Mykola Merzlykin combined his creative work with the educational activities. For example, at the Film Department of the I. Karpenko-Karyi Kyiv State Institute of Theatrics (KSIT), Mykola Merzlykin educated a whole workshop of TV directors, including Yevhen Matviyenko, Kateryna Pyvovarova, Oleksandr Onufriyenko, Larysa Naumova, and Olha Riabun.

Keywords: Mykola Merzlykin, Mykhailo Verkhatskyi, Les Kurbas, cinema education in Ukraine, director of television, cinema department, theatre, workshop.